

b) Prošnja podružnice Slomškove Zveze v Ljubljani za zvišanje 50% stanarine ljubljanskemu učitelstvu se odstopi deželnemu odboru z naročilom, da po potrebi res v bedi živčnim učiteljem in učiteljicam dovolj draginski doklado.

Poslanec dr. Triller se je uprl predlogu dr. Šusteršiča, trdeč na seji dne 28. decembra 1911, da »s tem so se odprla vrata in okna največji politični korupciji.«

Deželni odbor je razposlal na vsa županstva pozive, naj poročajo o lokalnih in individualnih razmerah učitelstva, ki prihaja tu v poštev. Ta poizvedovanja so trajala tako dolgo, da je do razdelitve te doklade prišlo šele čez dobrih 10 mesecev.

Te previdnosti deželnega odbora je bilo pa deležno prav majhno število tistega učitelstva, ki stoji izven Slomškove Zveze, medtem ko so vsi člani te Zveze prejeli 25 in 20% doklado.

Kolikor kažejo informacije interpellantov, so se draginske doklade razdelile 365 učnim osebam; med temi je 297 učitelje in 68 učiteljic, med temi učitelji je pa 8 frančiškanih (v Novem mestu) in 6 katehetov (v Ljubljani), ki so vsi prejeli po 25%, dočim so posvetni učitelji prejeli včinoma po 10%! Izmed vsega te previdnosti deželnega učitelstva jih je prejelo 25% doklado = 145; 20% doklado = 85; 15% doklado = 8 in 10% doklado pa 127.

Kako je deželni odbor razumeval to previdnost, dokazuje posebno eklatantno razdelitev 50% stanarinske doklade za oženjeno in 25% draginske doklade za neozmenjeno učitelstvo v Ljubljani. Na I. mestni deški ljudski šoli so prizadeti vsi učitelji in vsi prav dobro kvalificirani, pa razen kateheta ni dobil nihče doklade. Dvema učiteljema na II. mestni deški ljudski šoli je bila doklada ustavljena, ker sta baje pri volitvah v mestni šolski svet volila kandidate, ki so izven Slomškove Zveze.

Nadalje vidimo, da so dobili kakor po deželni sploh tako tudi v Ljubljani doklade vsi člani in članice Slomškove Zveze, medtem ko je bilo drugo učitelstvo po večini prezrto.

Glasi Slomškove Zveze — Slovenski Učitelj — piše glede teh prezrtih naših oseb v svoji številki z dne 15. februarja 1913 doslovno: »Med prezrtimi so osebe, ki kažejo v šoli delno prizadevanje, ki se jim glede šole same ne more kaj očitati!«

Takisto sta značilna ta dva slučaja: Katehet Legat ima za pot na Barje potnik, dočim je učitelj Mlakar in učiteljica Slatnar, ki tudi oba stanujeta v Ljubljani, nimata.

Vodja II. mestne šole član Slomškove Zveze Janko Nepomuk Jeglič, dobiva za svojih 11 razredov 400 K opravilne doklade, vodja I. mestne šole, Jakob Dimnik, ima tudi 11 razredov in 100 učencev več nego Jeglič, pa ima funkcijske doklade samo 300 K.

Z ozirom na to, da je ves denar, določen za te doklade, zbran od vseh davkoplačevalcev brez ozira na narodnost in stranke in z ozirom na zgoraj navedena dejstva se usojajo podpisani vprašati gospoda deželnega glavarja:

1. Kakšni nagibi so bili deželnemu odboru, ob razdeljevanju draginskih doklad merodajni ali stvarni ali politični?

2. Kaj hoče storiti, da se očividna neobjektivnost izravna in popravi?

Ljubljana, 24. septembra 1913.

(Podpisi.)

INTEPELACIJA

poslanca Jos. Reisnerja, E. Gangla in tovarišev na Njega ekscelenco gospoda deželnega predsednika,

V Ljubljani izhajajoči dnevnik »Slovenec« prijavlja v svoji 196. številki z dne 27. avgusta t. l. poročilo o občnem zboru Slomškove Zveze, ki se je vršil ob katoliškem shodu v Ljubljani.

Glasom tega poročila je katehet Smrekar izrekel željo, »naj vlada v Slomškovi Zvezi do nasprotnikov tudi lojalnost in naj izgine osebna mrznja. In dabiš caritas! Naj se Slomškova Zveza odlikuje po ljubezni do svojih nasprotnikov!« — Predsednik Jaklič je med drugim odgovoril katehetu Smrekarju glasom istega poročila: »Osebnost teh ljudi ne sovražimo, ampak z njimi ne maramo imeti nič skupnega.« — To navodilo je izzvalo glasom istega poročila burno odobravanje.

Razumeti ne moremo, kako more po tej slovesni izjavi takega nasprotja še vedno nemoteno sedeti c. kr. okrajni šolski nadzornik Ivan Štrukelj v odboru in kako morejo biti nekateri drugi c. kr. okrajni šolski nadzorniki člani tiste Slomškove Zveze, ki javno proglašajo take izjave za svoje evangelijske!

Kako more biti zaupanje učitelstva, ki stoji izven Slomškove Zveze, do nepristranosti in objektivnosti javnih funkcionarjev — c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov — ki so člani ali celo odborniki organizacije, ki proglašajo take načela, kakor jih objavlja zgornaj navedeno poročilo? Saj je vendar skupno delo učitelstva in nadzornikov za prosep šolstva **absolutno potrebno**.

V interesu šolstva in pravic učitelstva se usojajo podpisani vprašati gospoda deželnega predsednika kot predsednika c. kr. deželnega šolskega sveta:

1. Kaj hoče ukreniti, da se take nezdrave razmere odpravijo?

2. Kako zagotovilo hoče dati podrejenemu učitelstvu, ki stoji izven Slomškove Zveze, da bodo c. kr. okrajni šolski nadzorniki, ki so člani ali celo odborniki te Zveze, nasproti njemu svojo javno odgovornosti polno funkcijo izvrševali popolnoma nepristransko in objektivno?

3. Ali hoče nasproti vsemu učitelstvu ob takih razmerah z vso odločnostjo in objektivnostjo braniti in uveljavljati načela vseh državljskih in službenih svobod in pravic?

Ljubljana, 24. septembra 1913.

(Podpisi.)

INTERPELACIJA

poslanca E. Gangla, Jos. Reisnerja in tovarišev na Njega ekscelenco gospoda deželnega predsednika v zadevi oddaje ravnateljskega mesta in proforskih mest na slovenski gimnaziji v Gorici.

V Gorici so osnovali samostojno slovensko gimnazijo ter so oddali proforska mesta in mesto ravnatelja — zadnje začasno — brez prejšnjega uradnega razpisa teh mest (za latinščino in grščino, za zgodovino in za prirodoslovje).

To dejstvo je v protislovju z ministrsko naredbo, ki pravi, da se morajo proforska mesta praviloma razpisovati; v nasprotju pa je tudi s členom III. državnega osnovnega zakona, ki določa, da so javni uradi vsem državljanom enako dosežni.

Interpelantom je znano, da je imelo več slovenskih profesorjev, ki sedaj službujejo na Kranjskem, namen, potezati se za mesta na novi slovenski gimnaziji v Gorici. S tem pa, da so ob oddaji navedenih služb prezrli ministrsko naredbo in določitev člena III. državnega osnovnega zakona, je bila tem profesorjem, službujočim na Kranjskem, odvzeta možnost kompetiranja, torej najprimitivnejša pravica usposobljenja srednješolskega učitelja.

Morda se utegne to dejstvo zagovarjati s tem, da ni bilo dovolj časa, da bi se imenovane službe prej razpisale. Temu nasproti pripominjamo, da bi se lahko določil kolikor možno najkrajši termin da bi bila profesorjem dana možnost kompetiranja in da bi se čuvale zakonite določbe. Ako bi se ob ustanovitvi te gimnazije tudi takoj razpisale službe, bi jih lahko pravočasno oddali pravilnim potom. Iz Gorice je bilo celo slišati, da bodo službe razpisane.

Z ozirom na vse to, in pa zlasti še z ozirom na dejstvo, da so tudi slovenski profesorji, ki službujejo v območju c. kr. deželnega šolskega sveta na Kranjskem, prikrajšani v svojih pravicah in koristih, se usojajo podpisani vprašati g. deželnega predsednika kot predsednika deželnega šolskega sveta:

1. Jeli mu znano, kako so se oddala navedena mesta na slovenski gimnaziji v Gorici?

2. Kaj hoče storiti, da ne bodo vsaj vbodoče slovenski srednješolski učitelji prikrajšani na svojih pravicah in koristih?

3. Kaj hoče in more ukreniti, da bo vsaj mesto ravnatelja na imenovanem zavodu pravilno razpisano in pravilno oddano?

(Podpisi.)

INTERPELACIJA

poslanca E. Gangla in tovarišev na Njega ekscelenco gospoda deželnega predsednika,

Štv. 36. in 37. lista »Učiteljski Tovariš« z dne 5. septembra t. l. je bila zaplenjena zaradi nastopnega članka:

KOROTANSKI:

Koroški šolski sistem.

Žalostno je šolstvo koroških Slovencev; saj je znano zaradi svoje kurioznosti daleč preko koroških mej! Ne dela časti ne Nemcem, ki so ga ustvarili, ne vladji, ki ga vzdržuje in podpira ter dopušča, da se vrše od nemškonalne strani najhujša nasilstva in zakonolomstva nad ubogim slovenskim koroškim ljudstvom. Mnogo ran nam je že zadalo in nas utegne popolnoma zadušiti to šolstvo, za katero moramo prispevati z lastnim denarjem. Na tisoče in tisoče slovenskih otrok nam je že potujčilo in nam vzgo-

jilo najhujše poturice in sovražnike lastnega naroda. Ta demoralizacija in to raznarodovanje slovenske mladine se vrši s pomočjo podkupljenega in do skrajnosti sfanatiziranega učitelstva, ki si jih je znala pridobiti nemškonalna stranka za najzanesljivejšo propagatorje nemškonalne politike, da ji danes slepo služijo kakor najzanesljivejša opora za vse protislovensko gibanje. Toda vkljub vsemu temu koroški Slovenci nismo obupavali; stavili smo vse svoje upanje v pravičnost vlade ter smo bili trdno prepričani, da vladni krogi vendar enkrat izprevidijo velike krivice, ki se nam gode in da napravijo za vselej konec neznošnim in naravnost sramotnim razmeram. Posebno izprememba v deželnem predsedstvu nas je navdala z boljimi upi. Ti naši upi so bili upravičeni tembolj, ker so prihajali ob tej priliki z Dunaja glasovi, da je novemu deželnemu predsedniku od centralne vlade poverjena naloga, da ublaži narodnostni boj na Koroškem in doseže sporazum med Nemci in Slovenci. Toda hudo smo se motili! Bolj nego kdaj prej je zavladal na Koroškem nemškonalni terorizem, in človeku se dozdeva, kakor bi hoteli v naglici izvršiti svoje delo in vreči 100.000 koroških Slovencev v nenasitno germansko žrelo in tako postaviti mostu do Adrije mogočen steber. Da jim pri tem prizadevanju najbolj služi šolstvo, o tem smo popolnoma prepričani, kakor se tudi ne sramujejo zlih dejanj, ki je ravno s pomočjo šolstva vršijo nad nami.

Na to pot zatiralcev koroških Slovencev, posebno še slovenskega učitelstva, se je podal tudi deželni šolski svet, ki daleko ni več, kar bi moral biti vpricho svoje zvišene naloge, temveč je postal — kar jasno kažejo njega zadnji ukrepi — izvrševalna institucija nemškega »Volksrata«, tako da v koroškem deželnem šolskem svetu ni možno več govoriti o kakih normalnih razmerah, temveč je v njem zavladala popolna anarhija. Vsi ukrepi, posebno imenovanja in premeščanja učitelstva stoji pod kontrolo in se vrše po iniciativah »Volksrata«, tako da je danes nemogoče vsako imenovanje, proti kateremu je vložil »Volksrat« svoj — veto. Ne bomo tu na dolgo in široko razpravljali o neznanskih krivicah, ki se nam gode s te strani, temveč puščamo, naj govore dejstva!

Za razpisana nadučiteljska mesta v Globasnici, v St. Lenartu pri Sedmih Studencih in Grabštajnu, razpisana v mesecu januarju, se je priglasilo več prosilcev, in sicer za Globasnico trije: dva Slovenca in en nemškutar, ki v vsakem oziru daleko zaostaja za slovenskimi prosilci. Od štirih kompetentov za St. Lenart je imel samo en, in sicer Slovenec, potrebnih izpitov iz slovenščine, katere znanje se je zahtevalo pri razpisu prostih dveh mest. Dasi je bilo pričakovati in bi odgovarjalo pravici, da bi imenoval deželni šolski svet Slovenca, ker sta bila edina kvalificirana prosilca za razpisana mesta, in to tembolj, ker sta se občina in krajni šolski svet v Globasnici ter oni v St. Lenartu odločno zavzeli za imenovanje slovenskih prosilcev in se jim je tudi na merodajnem mestu obljubilo, da bo ustreženo njih željam — se je vendar zgodilo drugače.

»Volksrat« je za vsako ceno hotel spraviti na omenjeni mesti nemškutarja; dasi nobeden njiju ni imel potrebnega izpita iz slovenščine, je imel deželni nadzornik Benda, kot zvest izvrševalec »Volksratovih« želj, pripravljene že tozadevne predloge. Ker se mu pa tako očividno kršenje zakona vendar ni posrečilo, si je pomagal na ta način, da je deželni svet po petmesečnem cincanju in zavajanju prizadetih slovenskih krogov — čujte in strmite! — v Gobasnico imenoval službenim potom (aus Dienstesrückichten), glede St. Lenarta pa odredil, da se ima mesto v treh mesecih ponovno razpisati. Medtem časom pa so dobili nemškutarski učitelji od »Volksrata« obvestilo, da se naj v jeseni zglasijo k izpitu iz slovenščine in da z njega pomočjo in na njegov pritisk tudi gotovo prav dobro napravijo ta izpit, da bodo mogli biti imenovani pri ponovni kompetenci. Toda zgodilo se je še več: »Volksrat« je — da za vse slučaje zasigura imenovanje nemškutarja za St. Lenart — ponudil to mesto nemškutarskemu nadučitelju Samesu v Bilčovsu, ki ima tudi potrebnih izpitov. Ker pa se je ta protivil, češ, da ima na sedanjem mestu bolj udobno in bi bil tudi materialno oškodovan (ker je sedaj občinski tajnik), mu je »Volksrat« obljubil za to žrtev primerno nagrado.

Za nadučitelja v Grabštajnu pa je bil imenovan Nemeč ter so tudi tu prezrli slovenskega kompetenta, nadučitelja Horvata v Pontablju, ki ima celih 11 službenih let več nego imenovanec. Omenjena šola se sicer danes že prišteva k nemškim in tudi v razpisu niso zahtevali znanja slovenščine, dasi je med šoloobiskujočimi otroci 234 trdih Slovencev in le 10 Nemcev (od priseljenih staršev.) Slovenec ne sme dobiti tega mesta zato, ker bi utegnil tuintam izpregovoriti še kako slovensko besedo in bi tako oviral germanizatorični proces!

Pri tej priliki tudi ne smemo zamolčati šikan in preganjanja slovenskega učitelstva

od strani deželnega šolskega sveta in šolskih oblasti sploh. Nadučitelja Horvata, ki je vzoren mož v vsakem oziru in ima že 30 službenih let, je deželni šolski svet pred dvema letoma premestil iz službenih ozirov iz Čajne v Ziljski dolini v nemški Pontabej samo zaradi tega, ker ni trobil v nemškonalni rog in je tuintam pokazal tudi svoje slovensko mišljenje. V teku dveh let je bilo to mesto trikrat razpisano (Horvat je vselej prošil zanj), a imenovanje še danes ni izvršeno! Tako visi nad ubogim, vestnim možem vedno Damoklov meč in je celo nemški krajni šolski svet v Pontablju, uvidevši krivice, ki se mu provzročajo, energično protestiral proti takemu postopanju, s čimer je dal preganjanemu učitelju najlepše izpričevalo.

Ravno pred nedavnim časom sta bila tudi »iz službenih ozirov« premeščena nadučitelj iz Lipe v Zilsko dolino in nadučitelj Maršnič od Drave vkljub slovenskemu izpitu z dvojezične šole na nemško šolo v Mali St. Vid. »Volksrat« se je hotel v tem primeru iznebiti dveh nadučiteljev, ki se nista hotela pokoriti nemškonalni komandi, in ju je nadomestil z agilnimi, nemškonalnimi agitatorji. »Volksrat« pač prav dobro ve, da sta občini Lipa in Vernberg v slovenskih rokah in zato potrebuje zanesljivih in živahnih agitatorjev, ki bi pravljali tla za bodoče volitve, da prideta doslej še slovenski občini na skrajni jezikovni meji v nemške roke! To je bil deželni svet, ki je povod za premeščitev — iz službenih ozirov. Lahko bi navedli še več takih slučajev, a za danes naj zadošča! Tudi ne bomo dalje komentirali stvari, temveč prepuščamo slovenski javnosti sodbo o tem postopanju koroškega deželnega šolskega sveta. Slovensko državnozbornsko delegacijo pa nujno prosimo, da naj vbodoče tem razmeram posveča več pozornosti, nego je bilo to — žal — doslej! Ali res ni mogoče nikjer dobiti sredstva in poti, da bi se napravil konec takim razmeram?! Ali je pa za koroške Slovence pravica res umrla?!

Pripominjamo, da je enak članek priobčila tudi tržaška »Edinost«, ki pa ni bila konfiscirana.

Podpisanci se usojajo gospoda deželnega predsednika vprašati:

1. Je li mu znana ta konfiskacija?

2. Kaj more in hoče storiti, da se v bodoče ne bodo več konfiscirali članki, ki popolnoma objektivno poročajo o koroških razmerah?

Ljubljana, 24. septembra 1913.

E. Gangl, dr. K. Triller, dr. Ivan Tavčar, A. Ribnikar, dr. Fran Novak, Josip Turk, Reisner, Ciril Pirc, Fr. Višnikar, Jos. Lenarčič, F. Supančič.

Slovenska Šolska Matica.

Nekateri poverjeniki Slov. Šolske Matice še niso pobrali, oziroma vposlali naročnine za tekoče društveno leto. Ker letos izidejo knjige prej nego druga leta, prosi odbor cenjene gospode poverjenike, da vpošljejo naročnino čimprej.

Bežkovo »Občno vzgojeslovje«. Med društvenimi knjigami, ki jih izda letos Slovenska Šolska Matica, bo zavzemalo posebno važno mesto »Občno vzgojeslovje z dušeslovnim uvodom iz peresa znanega pedagoga Viktorja Bežka. Omenjena knjiga je prva slovenska, poljudno pisana psihologija in bo brezdomno vsem vzgojiteljem dobrodošla. Udje Slovenske Šolske Matice dobe Bežkovo »Občno vzgojeslovje« poleg treh drugih zanimivih knjig kot dar (članarina letno 4 K), neudje pa si lahko kupijo to knjigo za 2 K. Džaki-naročniki dobe vse štiri knjige za 2 K. Ker brez znanja dušeslovja ni misliti na uspešen pouk, je pričakovati, da pristopi k Slovenski Šolski Matici letos že zaradi Bežkovega »Vzgojeslovja« mnogo novih članov, oziroma da si nabavijo to knjigo kupnim potom.

Statistika srednjih šol na Slovenskem in v Istri.

Po letnih izveštjih.

(Konec.)

Sprejemni izpiti.

Novomeško izveštje celo citira ministrski odredbi z dne 14. marca 1870., štev. 2570. in 27. maja 1884., štev. 8019, ki tudi govorita samo o enem učnem jeziku kot predmetu sprejemne izkušnje. Idrjska realka v izveštju sploh ne pove, kaj se zahteva pri sprejemnem izpitu, le v izpričevalu ljudske šole mora biti red iz učnega jezika (»slovenskega in nemškega«). Na slovensko-nemških razredih v Celju in Mariboru je sprejemni izpit iz obeh jezikov